

جنرل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

پرنسپل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

لاہور

Ketabton.com

پرنسپل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

۱۳۵۵

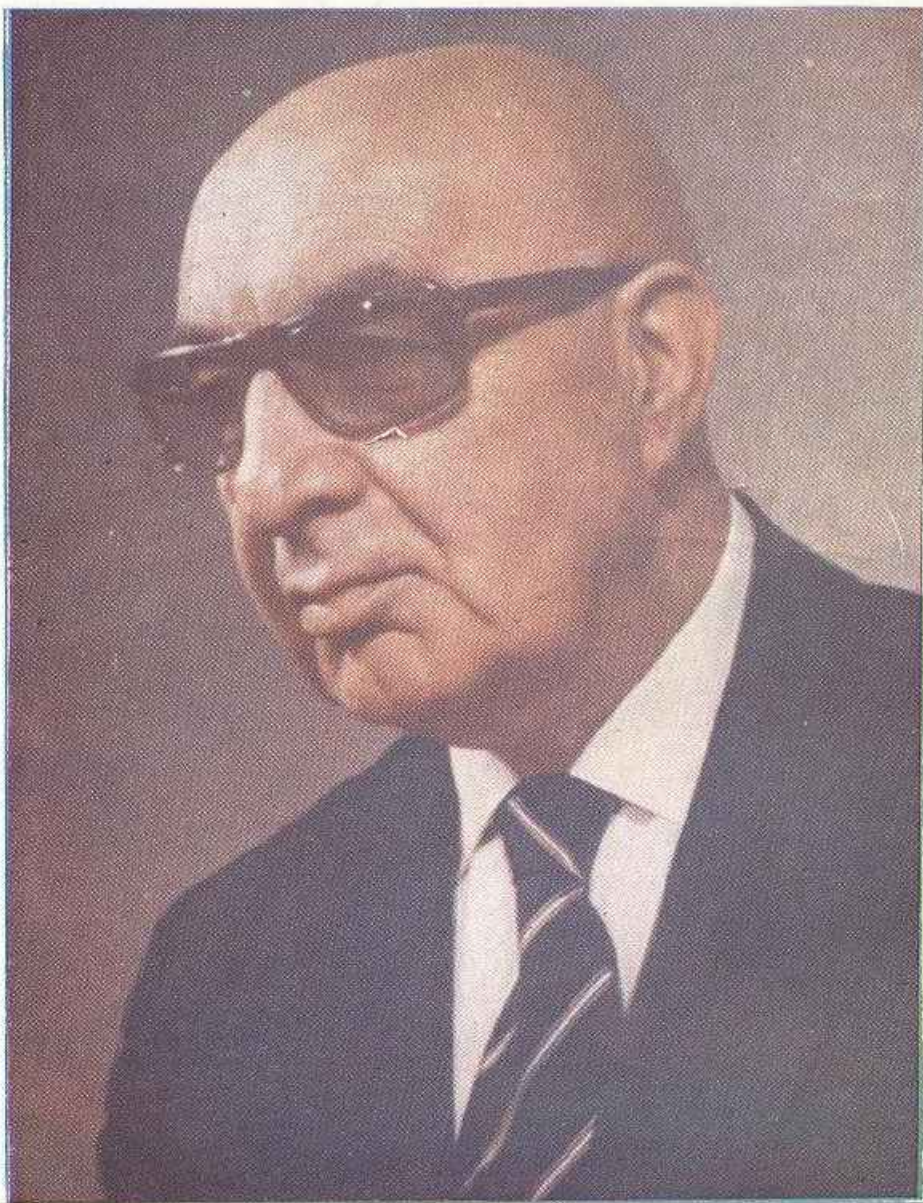
چتر نوال دکتور عبد الحکیم هلاکي

د پښتو ژبې د نوي نيمې لاسي

لارښود

پښتو ټولنه - د ټپو هني خانگه

مېستم: محمد شيرين سنگري
د پښتو ټولني دخپي و نوپلر پسي لمره "۲۱۷"

ښاغلی محمد داؤد د افغانستان د دولت رئیس او صدراعظم

پښتو ژباړه

د (کلتیسی په پښتو) فاکس ترخپرو لودوسته ، پښتو ټولني تصحيح
 جی د (پښتو په کلتیسی) فاکس هم د چاپ دپاره تیار کړی . ددی دپاره
 چی لوستونکی په لفظ کی مشکلات ونه وینی لازمه د کپل شوه چی تلفظ په فونیک
 تورو ویکل شه . د فونیک phonemic تورو د ټاکلو دپاره پښتو ټولني د ژبو پوهانو
 او علمی موسسو نمایندگانوته بلنه ورکړه چی فونیک توری تعیین او ثبت کړی .
 د تورو ټاکلو نه پس ، د ژبو پوهنی لومړی مدیر خیر نوال د کور د کتب خانې ته
 وظیفه ورکړه چی په دې باره کی یو مفصله علمی سیزه ویکلی .
 خو لکه چی د فونیک تورو په باب علم کیمتې فیصله دروسی پر لکه کړی
 هیله چی د کور د مخنیوی دپاره بهر م لیکوال ددی پر لری حرکت او کړی .
 دا هم باید وویل چی د غیر لازم بود لوازمو کا د میک اړخ لری . په لاسنی تورو باندی
 د پښتو د لیک لړلو په برخه کی بنی د خپلو دتصالحه تخنیکي او با نورو ملحوظاتوله چی
 د دولت له خوا ځانگړی تصحيح و نول شه او یا به د پر لره تصحيح

خیر نوال احمد صدیق
 د پښتو ټولني رئیس

الفهرست

عنوان

مخ

ل و م و ن و ب و ر خ ه

- ۱ - سریزه ۱
- ۲ - دینتورژنی منای سوچی فونیمیکه الفبی ۸
- ۳ - د فونیمیکه الفبی احتیاطی توری ۱۱
- ۴ - فونیمیکه الفبی اودخیلی عزنی کلمبی ۱۳
- ۵ - دینتورژنی بشیره فونیمیکه الفبی ۲۲

د و ه و ه و ر خ ه

- ۶ - دکوهستان شفق (ببنوا) ۲۷
- ۷ - لندها ۳۳
- ۸ - خومره به سنه وی (الفت) ۳۵
- ۹ - لندها ۳۸
- ۱۰ - سپونمی (ببنوا) ۴۰
- ۱۱ - لندها ۴۴
- ۱۲ - ساقی (اجمل ختک) ۴۶
- ۱۳ - سپونمی (لایق) ۴۸
- ۱۴ - محشر (عبدالباری جمالی) ۵۱

ديرينه

پښتو ژبې ښځين خصوصيتونه داوسني معمول ليك
په مرسته په واقعي بڼه نه څرگندين ي. ددې
علت دادی چي :

(۱) دپښتو ژبې په اوسني ليك كې حيني واوونه
دكامو په حينو برخو كې كومي مشخصي علامې (گرافيمونه)
نه لري؛ لكه: د { ژړل } كلمه چي د پنځو فونيمونو
(ښځينو واحدونو) / z - ə - r - ə - l / څخه جوړه ده،
خو په ليك كې يوازي په درو تورو { ژ - ر - ل } سرليكله كيري.

(۲) په اوسني ليك كې خو مختلف فونيمونه په يوه توري سره ليكل كېږي . د پښتو ژبې د بېلو بېلو فونيمونو (بنخيزو - واحدونو) لکه: /o/، /u/ او /w/ د پاڼه په اوسني مروج ليك كې يوازې يو توري { و } سته . مثالوندي په لاندي كلو كې ليدلای سئ :

کور - /kor/

سود - /sūr/

خوړل - /xwaral/

(۳) په مروج ليك كې د /a/ او /ə/ فونيمونو د پاره چې كلو په پای كې راغلي وي ، يوازي يوه علامه { ه } سته لکه:

زړه - /zrə/

زړه - /zara/

پسه - /psə/

شپه - /špa/

(۴) په اوسني ليك كې كله كله د يوه فونيم (بنخيز واحد) د څرگندولو د پاره دوه توري ليكل كېږي . د مثال په ډول، د لم او په،

{ اوڙه } ، { اوڙ } ڪلچي جي ٻه سرڪي يڃا يوازي يوفونيم / 0
 ڏي خو ٻه ليڪ کي دغدي يوفونيم ٻه ڊو و تودو { ا + و } سره ليڪل
 ڪيري لکڪه :

اوبه - / 0bə /

اوپه - / 0pə /

اور - / 0r /

ٻه هڏي ڊول د پڻتو ڙي د فونيمونو (ن غيز و واحدونو)
 اوگرا خيمونو (تورو) ترمڻ پورن سمون نه ليدل ڪيري جي. قلموس
 ليڪونکو دغدي پڻتو ڙي دن غونو اوليڪ ترمڻ بيلتون ڊڪ ڪري جي
 نوڇڪه ڪو بنين يڃا ڪري جي ٻه قاموسونو کي د پڻتو لغتونو د لوستلو
 دپاره يودول سيستم غون ڪري جي. محمد گل مومندا ٻه خيل
 قاموس (پڻتو سيند - ۱۳۱۶) کي ڊڪامو د لوستلو دپاره
 د محفونو يوسيسٽم غون ڪري جي ٻه لاندی ڊول بنورول ڪيري جي
 اخيستل - (م، مک، سامع، سا، حرم، سان) ڪري جي
 ارزان - (مف، سا، مف، بل، سال، سن، سنه، سنه)
 د پڻتو قاموس ليڪونکو بيا د پڻتو سيند مرکب محفونو نه

لن ڀڄڻ سادو ڪري ڏي . پڙهڻي قاموس کي ڀڄڻي ڊڪٽو دلوستلو ڀڄڻي
داسي بسطو توڙو وڃڻ ڪار اڃي ستي ڇي هر توڙي ڀڄڻي دهغو
حڪمتون نوانديگي کوي ڇي اصلاً پڙهڻي ڙبه کي معمول ڏي، لک

ڪور (ض، ج، س)

ز ڙه (س، ن، س)

ز ڙه (ف، ف، س)

پڙهڻي لڳات ڪي ڊڪٽو دلوستلو ڀڄڻي د تلفظ پڙهڻي ڊڪٽو

سڀلا بيز بيلوالي بنوول سوي ڏي او پڙهڻي ياتو بڙخو کي پڙهڻي سڀلا بونو

حڪمتون ڀڄڻي بنوول سوي ڏي، لک :

ايشول - (ا - ش - و) (و)

ابتدا - (ا ب - ت - ڊا)

پڙهڻي پڙهڻي به (قاموس) کي ڇي پڙهڻي پڙهڻي ڇي پڙهڻي ڊڪٽو

دلوستلو ڀڄڻي ديو داسي ترتيب ڇڻ ڪار اڃي ستي سوي ڇي پڙهڻي

نام ڀڄڻي نه سونو مولاي . ڇڻ ڇي ڪوم ڇي ڪلي سسٽم نه لري

ڊڪٽو دلوستلو ڀڄڻي ڪله دسڀلا بيز بيلوالي ڇڻ ڪار اڃي ستي

او ڪله بيا دملوني ڇي ڇي پڙهڻي پڙهڻي ڇي پڙهڻي ڇي

ليکل سوي او حرکتونه یې بنوول سوي دي، لکه :
 انډول :- (انډ + وک)
 استوگن :- (آ + س + تو + گک + ن)
 او داسی نور...

دغه ډول د لوستلو یا د تلفظ د خرگند و لوستیستونه
 دیوې خوا د ډېر و لوستونکو د پاره مشکل او د بلي خوا د کلمو
 تلفظ نه افاده کوي ، بلکه یوازې د کلمو د تورو حرکتونه یا د
 کلمو توري اوسپلا بيز بېلوالی بڼي . دغه ډول سیستمونه
 د کلمو د بڼې جوړښت او بڼې غیر خصوصیت سره پوره سمون نه
 لري .
 دغه علت دی چې کله کله قاموس لیکونکي دستر و اشتباهاتو
 سره مخامخ سوي دي .

د پښتو ژبې په مروج لیک کې هغه کلمې چې په /a/ او
 /ɔ/ ختمیږي ، د واړه واو لوند په یوه توري { څ } سره لیکل کیږي
 خو ځینو قاموس لیکونکو دغه د واړه واو لوند چې د کلمو په پای کې
 راغلي وي د تلفظ د افادې په برخه کې ساکن بللی دي ،
 لکه :

زږه (س ز س)

زږه (ف ف س)

دغه { ه } علامه چې په پښتو کلمو کې راغلي ده ، ساکنه نه ده بلکه په لومړۍ کلمه کې د / ځ / او په دوهمه کلمه کې د / ا / دن غونډو څرگندونې یوه لیک نشه ده .

څرنگه چې دیوې خوا د پښتو ژبې دن غونډو اولیک تر منځ بېلتون موجود دی او د بلې خوا دغه د ول د تلفظ د افادې سیستمونه چې زموږ په قاموسونو کې مروج دي ، د کلمو پوره او سم تلفظ نه سي افاده کولای ، نو یوازې سه لاره به دا وي چې په پښتو قاموسونو کې د کلمو تلفظ په لاتیني تورو ولیکل سي .

په لاتیني تورو سه کېدلای سي چې د پښتو کلمو سم تلفظ افاده سي .

څنگه چې اوس په پښتو ټولنه کې پر پښتو - انگلیسي قاموس کار کېږي ، نو د دې دپاره چې د پښتو لغتونو د تلفظ د څرگندولو دپاره د لاتیني تورو یو داسې سیستم غوره سي چې د یوې خوا بین المللی شهرت ولري او د بلې خوا په افغانستان کې

په ژبنيو تحقيقاتو کې زموږ د پوهانو ترمنځ يو معيارې حيثيت
 غوره کړې، نو د عمل پر دېر شهر د دوشنبې په ورځ په پښتو-
 ټولنه کې يوه عالي غونډه وسوه. دې غونډې ته د فونيميکي
 الفبي دتاکلو دپاره دغه پوهان راغلي وو:

بناغلي پوټاند عبدالحی حبيبي

بناغلي پوټاند عبدالشکور شاد

بناغلي پوټاند حليم الهام

بناغلي عبدالرؤف بينوا

بناغلي پوټاند دکتور سيد بهاوالدين مجروح

بناغلي خټمر نوال محمد صديق روحي

بناغلي خټمر نوال دى عبدالله خدمتگار

بناغلي دکتور مجاور احمد زياد

بناغلي خټمر نوال دکتور سيد الشاه پولاد

بناغلي خټمر نوال دکتور دولت محمد

بناغلي عبدالجليل و جدى

بناغلي خټمر نوال دکتور عبدالحکيم هدايي

په دې غونډه کې د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې په برخه کې
 پوره بحث او غور و سو. وروسته له هراړخيزې شخړې، د -
 غونډې د ټولو گډون کوونکو د خول د پښتو ژبې د بڼو
 د افادې د پاره يو فونيمیک سيستم ومنل سوچي دلته راوړل کېږي

د پښتو ژبې منلې سوې فونيمیکه الفبې

		د فونيمیک الفبې توري	معمول توري
<i>atal, sar, špa</i>	اتل، س، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس، ويار، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>Pašto</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تور	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	ټول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>joṛ</i>	جوړ	<i>j</i>	ج
<i>čākū</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

		دوشیمکی الفبی توی	معمول توی
<i>jāy</i>	حای	ج	خ
<i>coḵ</i>	شوک	c	خ
<i>xor</i>	خود	x	خ
<i>dod</i>	دود	d	د
<i>der</i>	دپر	d	د
<i>rap</i>	رپ	r	ر
<i>rūnd</i>	روند	r	ر
<i>zor</i>	زور	z	ز
<i>žwənd</i>	ژوند	ž	ژ
<i>zağ</i>	زغ	z	ز
<i>samūn</i>	سمون	s	س
<i>šəl</i>	شل	š	ش
<i>šāğəlay</i>	شاغلی	š	ش
<i>ğamay</i>	غمی	ğ	غ
<i>kār</i>	کار	k	ک

		د فونیمیک الفبہی توری	معمول توری
<i>gad</i>	گد	g	گ
<i>lās</i>	لاس	l	ل
<i>mor</i>	مور	m	م
<i>nən</i>	نن	n	ن
<i>maṛṇa</i>	منہ	ṛ	ن
<i>wāde, žarawal</i>	وادہ، ژرول	w	و
<i>har, sahār</i>	ھر، سہار	h	ھ
<i>yor, melmastyā</i>	یور، مہلمستیا	y	ی
<i>saray</i>	سری	ay	ی
<i>hosay</i>	ھوسا	ay	ی
<i>wir</i> (آسی) <i>āsi</i> ایسی	ویر	i	ی
<i>ter, maste</i>	تہر، مستہ	e	ہ
<i>kor</i>	کور	o	و (مچھول)
<i>lūr</i> (گور) <i>gūru</i> گورو	لور	lā	و (مروف)
<i>sur</i>	سر (پہ مویقی کی)	u	پہنیں

۱۱

ebra

ibra	ابو (حاصل)	1 x	زبر
nikə, luastal	نيکه، لوستل	ə	زورگی
درج دُخای دینو ولو دپاره دالاندی علامه منل سوپا ده:			
Krotá	کوتبه	،	خج

احتیاطی: ت (θ)، ح (h)، ذ (d)، ص (s)،
 ض (z)، ط (t)، ظ (z̄)، ع (c)، ف (f)،
 ق (q)، ٺ (ʻ)، معدوله واو (w)، جزی (w)، انگلیسی (v)
 اوردوسی (B) په (v) .

د فونیمیکی الفبای احتیاطی توری

د پښتو ژبې د فونیمیکی الفبې د جدول په پانې کې دا احتیاطی
 په نامه ځینې توري لیکل سوي دي. د ژبنيو مسالو په علمي
 څېړنو کې د دې تورو لیکلو ته ضرورت لیدل کېږي. په
 همدې اساس د پښتو ژبې د فونیمیکی الفبې د جدول په پای کې

سوی دی.

کرو غواروچی ددخیلو عربی کلمو، لکه: { ثواب، حوض،
ذکاءوت، صبر، ضرر، طالب، ظالم } اصلی عربی تلفظ
اوددغوکلمو پسننتو تلفظ سره مقایسه کریو، نو دمقایسه
دیانه مجبور یوچی دیورتنیو کلمو اصلی تلفظ دافادی دپاره
هم په فونیمیکی الفبی کی تاکلی توری ولرو. اوس به دلته
دمثال په ډول دیورتنیو کلمو پسننتو او اصلی عربی تلفظونه
په مقایسه کی ډول په فونیمیکی الفبی سره ولیکو:

پسنتو تلفظ	اصلی عربی تلفظ	په لیکه کی
/ sawāb/	/ θawāb/	ثواب
/ hawz/	/ hawz/	حوض
/ zakāwāt/	/ dākāwat/	ذکاءوت
/ sábar/	/ sabr/	صبر
/ zarār/	/ zarar/	ضرر
/ tālīb/	/ tālib/	طالب
/ zālim/	/ zālim/	ظالم

هدانگه نوراحتياطي توري هم ددي مقصد دپاره ليكل
سوي دي. د / ع ، ف ، ق / مفصله شرحه د (فونيميكه
الفبي او دخيلي عربي كلپه) تر عنوان لاندني راغلي ده.

فونيميكه الفبي او دخلي عربي كلبي

پښتو ژبي په من وحي الفبي كې لس داسي توري
سته چي په دخيلو عربي كلو كې راځي. دغه
لس توري په عربي ژبه كې د خاصو عربي
رغونو دپاره ټاكل سوي دي. كه څه هم دغه
لس توري په هغو كلو كې چي پښتو ژبي ته داخلي
سوي او اوس په پښتو ژبه كې مستعملي دي، ليكل كېږي،
خو پښتانه يې د عربو په شان نه تلفظ كوي. دغه لس توري دا دي:
ث ، ح ، ذ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، ف ، ق .
ددغو پورتنيو تورو د جملې څخه، چي په عربي دخيلو كلو
كې استعمالېږي او د عربي ژبي د خاصو رغونو مانا يندگي كوي،

اووہیچا دیسنتوژ نیجی د بن غیر جوہ بنتا پراساس پہ مقنن
دول تلفظ کیری.

اووہ توری دای: ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ.
مثالونہ یچا لاندی شمول کیری:

پستو تلفظ	عربی تلفظ	پہلیکے
/ sābīt /	/ eābīt /	ثابت
/ hāsīl /	/ hāsīl /	حاصل
/ zakī /	/ dākī /	ذکی
/ sādīq /	/ sādīq /	صادق
/ zasīf /	/ zasīf /	ضعیف
/ tāqāt /	/ tāqāt /	طاقت
/ zarfiyāt /	/ zarfiyat /	ظرفیت
/ s /	/ e, s /	ث، ص
/ z /	/ d, z, z̄ /	ذ، ض، ظ
/ h /	/ h /	ح
/ t /	/ t /	ط

مگر د {ع، ف، ق} تورو د تلفظ په برخه کي بيا خبره
بل ډول ده.

ع / ۹ / دخيل کانسو نښت دی چي په عربي دخيلو
کلمو کي راځي. په لياکي کي {ع} ليکل کيږي. چيني
پښتانه يچا عربي ته ورته د / ع / په ډول تلفظ کوي.

عادت /sādāt/

وعدة /wasdā/

عسکر /saskār/

مگر چيني پښتانه يچا د وينا په وخت کي بيخي حذفوي
اوپوازي په هغو واوونو اکتفا کوي چي تر / ع / وروسته
ياد مخدر اغلي وي. د حذفولو طريقه يچي په دې ډول ده:

(۱) که چيري د دخيلو عربي کلمو د سپلايو نو په سر کي
/ ع / وي نو په وينا کي دغه / ع / له منځه ځي او
پوازي ^{منځه} اول څخه شروع کيږي چي په سپلاب کي تر
/ ع / وروسته اغلي وي، يعنې په سپلاب کي دهغه
اول څخه شروع کيږي چي تر / ع / وروسته موقعيت لري

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/ādāt /	/sādāt /	عادت
/ājīl /	/sājīl /	عاجل
/ibādāt /	/sibādāt /	عبادت
/askār /	/saskār	عسکر

(۲) کہ چیری دعربی دخیلو کلمو دسپلا بونو پیدای
 کی / ع / وی نو پید وینا کی دغد / ع / له منخجی اوسپلاب
 پید هغد واول سن پای تدر سینی چی تر / ع / دمنخداغلی وی
 مثالونہ یی دادی :

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/mawzó /	/mawzós /	موضوع
/šuró /	/šuros /	شروع
/istimāl /	/istismāl /	استعمال
/widā /	/widās /	وداع

ف / ف / دخیل کانسونینت دکیچی پید عربی دخیلو کلمو کی

راڻي. حُيني پڻستانه پي ڊ / پ / او حُيني پي د عربي تلفظ

په ډول / ف / وايي. مثالونډي ډاډي:

فرمان / *farmān* /

فاصله / *fāsilā* /

فکر / *fīkar* /

صفت / *sifāt* /

ق / *q* / يو دخيل فونيم ډي چي په عربي دخيلو

کي راڻي. حُيني پڻستانه پي ډ / ک / او حُيني پي تقريباً د

عربي تلفظ په ډول / ق / وايي. مثالونډي ډاډي:

قانون / *qānūn* /

قاموس / *qāmūs* /

حقايق / *haqāyiq* /

د پورتنی لنډي يادوني تخه ډي چي ته سپړو چي:

(۱) د عربي ژبي ټولي هغه دخيلو کلي چي اوس په پښتو

ژبه کي استعمال يږي او په لیک کي دغه ټوري { ث ، ح ، ذ

ص ، ض ، ط ، ظ } پکښي راڻي د فونيم کي الفبي په ډاډي

تو دوسره يې ليکوي چې د دغو عربي توو و پښتو تلفظ څرگند کړي

/sābīt/ ثابت

/sādīq/ صادق

/zakī/ ذکي

/zarūrāt/ ضرورت

/zālīm/ ظالم

/tāqāt/ طاقت

/hāl/ حال

(٢) /ق/ او /ف/ د پښتو ژبې دوه دخيل فونيمونه دي. دغه فونيمونه په دخيلو عربي کلمو کې چې په پښتو ژبه کې استعمال يې د اکثر و باسو او پښتنو دخو عربي ته ورته تلفظ کېږي. په همدې اساس هم په پښتو قاموسونو کې (د دخيلو عربي کلمو د تلفظونو په برخه کې) او هم په فونيمیکي الفبې کې دغه پوټي عربي توو يې په هغولا تيني توو سره ليکوي چې د عربي تلفظونو څرگندولو دپاره تا کله سوي بلکه:

/qāmūs/ قاموس

/qawl /	قول
/qalām /	قلم
/haq /	حق
/haqāyiq /	حقایق
/farq /	فرق
/farsi /	فرسی
/faysalā /	فیصلہ
/falsafā /	فلسفہ
/fāyda /	فایده
/farmān /	فرمان
/sifāt /	صفت

هغه دخیلی عربی کلمے چہ دتاریخ پہ اوږدو کی یی خپلی بی
 بدلی کرمی او او س پہ پستو ٲ بد کی پہ اوښتی (مفغز)
 دول استعمال یی دپو ترنی قاعدی شخه مستثنی گنہل کی بی
 د مثال پہ دول، د { کمیس، وخت } کلمی چی او س
 پہ دغه شکل ویلی کی بی او هم پہ دغه شکل لیکلی کی بی،

اصلي عزني ليکلي شڪاونه بي { قميص، وقت } دي.
 ڪه چيري به قاموسونو کي ددي ڊول ڪلمو تلفظ لیکو
 او يا غوار وچي ڊا ڊول ڪلمي به فونيميڪي الفبي وليکو، نو
 داسي به بي لیکو :

ڪميس /Kamis/

وخت /waxt/

په پڻتوڙ به کي داسي نوري مفعلي ڪلمي سترچي اوس
 په ليک اولوست کي يوازي په مفعن شکل مستعملي دي، لکه:

اديره /adirá/ ✓

اورته /auráta/

اوداسي نوري ...

(۳) / ع / دپڻتوڙ بي يودخيل فونيم دي. دغه فونيم به
 دخيلو عزني ڪلمو کي چي به پڻتوڙ به کي استعمال ٿي، ڊاڪٽرو
 باسواد وپڻتوڙ خوا دڪلمو به زياتر وپر خو کي سترچي ته
 ورته تلفظ ڪيري. به همدې اساس هم به پڻتو قاموسونو
 کي (دخيلو ڪلمو دتلفظونو به برخري) اوهم به فونيميڪي الفبي کي

دغځ پورتنی توری په هغه لاکه تیني توري سره لیکوچي دغځي
تلفظ دڅرگندولو دپاره تا کله کل سوی دی، لکه :

عادت / *sādāt* /

عبادت / *sbādāt* /

وعدده / *wasdā* /

استعمال / *stismāl* /

د / ع / فونیم چې دکلمو په پای کې راغلی وي، کڅه

هم په اوسني مروج لیک کې لیکل کېږي، خو په زیاترو

مواردو کې نه تلفظ کېږي. په همدې اساس هم په پښتو

قاموسونو کې (د دخیلو غځي کلمو د تلفظ په برخه کې) او هم په

فونیمیکي الفبې کې د دغځ توري تلفظ نه لیکو، لکه :

موضوع / *mawzó* /

شروع / *šuró* /

اجتماع / *jtjmā* /

وداع / *wrdā* /

اوداسي نور ...

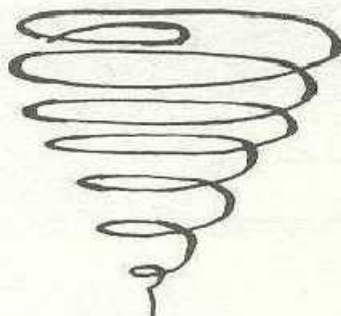
د پورتني (فونيمیکه الفبې او دخيالي عربي کلمې) بحث
 په نتيجه کې د پښتو ژبې د بشپړې فونيمیکې الفبې توپر
 په دې ډول ټاکل کېږي:

		مَجْمُولُ تَوِي	د فونيمیکې الفبې تَوِي
<i>sar, atál, špa</i>	س، اتل، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس، ویاړ، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>paštó</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تود	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	تول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>sābít</i>	ثابت	<i>s</i>	ث
<i>jor</i>	جود	<i>j</i>	ج
<i>čākú</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

		دفتویمیکه الفبائی	معمول تووئی
jāy	جای	j	ج
cok	خوک	c	خ
hāsīl	حاصل	* h	ح
xor	خورد	x	خ
dod	دود	d	د
der	دبر	d	د
zaki	ذکی	z	ذ
rap	رپ	r	ر
rūd	روند	r	ر
zor	زور	z	ز
žwənd	ژوند	ž	ژ
zağ	زغ	z	ز
sam	سم	s	س
šlūmbé	شلوبی	š	ش
sāoślay	سناغلی	s	س

		د فونمیکي الفبې توري	معمول توري
<i>sādīq</i>	صادق	s	ص
<i>zarār</i>	ضرر	z	ض
<i>tāqāt</i>	طاقت	t	ط
<i>zālim</i>	ظالم	z	ظ
<i>sādāt, wasdā, mawzō</i>	عادت، وعدن، ضوچ	ʿ	ع
<i>ġamāy</i>	غمی	ġ ɣ	ع
<i>fāsīlā</i>	فاصله	f	فا
<i>qānūn</i>	قانون	q	قا
<i>kār</i>	کار	k	کا
<i>gad</i>	گاد	g	گا
<i>lās</i>	لاس	l	لا
<i>mor</i>	مور	m	ما
<i>nen</i>	نن	n	نا
<i>manā</i>	منه	n	نا
<i>wādā, žarawā</i>	واده، ژرون	w	وا

		دَفَنِيكِي الْفِي تَوْرِي	مَعْمُول تَوْرِي
<i>har, sahār</i>	حر، سحار	h	ه
<i>yor, wyār, melmaslyā</i>	يور، ويار، ميلمستيا	y	ي
<i>kor, obā</i>	كور، اوبه	o	و
<i>sūr</i>	سور	ū	و
<i>sur</i>	سُر (پستوي کے)	x u	پينس
<i>ibrā, imzā</i>	ابره، امضا	x 1	زبر
<i>wir</i>	وير	i	ي
<i>ter, masté</i>	تبر، مستي	e	ې
<i>sarāy</i>	سري	ay	ى
<i>helāy</i>	هپلای	əy	ى
<i>nikā, zra</i>	نيکه، زره	ə	نورکے

دعوت و حمد بر خه

په دې برخه کې پښتو ژبې د فوډميکي
الفېبې د زده کړې د پاره يو خوشه وړه
اولنډی هم په اوښي مروج ليک
او هم په نو ايسميکې الفېبې سره ليکل سوړي.

دکوهستان شفق da Kohestān šafāq

هندوش پر سربې دي
که آسمان سره کناره ده

hendūkūš pār sar lambé di
kə asmān sra kenārā da

دکوم سوي زرگي آه دي
ياروينو فواره ده

da kūm sáwi zirgí-āh day
yā da winū fawārā da

که چلگيز دهم توره
چی له تيگي را بنکاره ده

دکوهستان شفق

*Kə čangéz də sásər túra
čiči la téki rāškārā da*

یا خو بل د مینې اور د دی
د فلک پر پې سوی کور دی

*yā xū bal də mīni or day
də falāk pre séway kor day*

د سکندر د وخت شهید دی
چسرت گوري بگرام ته

*də skandār də waxt šahīd day
pə hasrāt gūri bagrām tə*

یا لبوال روح دعا شق دی
چی د رحی دیار سلام ته

*yā lewāl roh də sāsūq day
čiči warjī də yar salām tə*

یا وال د سرد شرابو
چی تو میز بی یو جام ته

yā wālā da sro šarābū

či tūyizi yawá jām ta

دا میدان د کمر بلا دی

که سالو سور د لیلادی

dā maydān da karbalā day

kā sālū sūr da laylā day

دا زرگی د آسمان و چاود

که کینه د دپلوانه د

dā zirgāy da asmān wāčāwo

kā sinā da dewārā da

یا ساقی له لاره بنکته

چپه سوې پیمان د

yā sāqī la lāsá škōta

čapā sōwe paymānā da

او که دس د عبرت لیک دی

بنه زنجینه افان د

aw ka dars da sibrát lik day
sə rangina afsāná da

موب ته ياده جا نبازي کري
ديکونو سر بازي کري

mūz ta yāda jānbāzī kṛi
da nikūnū sarbāzī kṛi

د مومن د زده په ديتو
شیرينو سو کري لس دی

da momín da zṛə pə wīnū
širinó sūr káray lās day

که کفن ، شهيدانو
پرستو نيولی پاس دی

ka kafán da šahidānū
parištó niwálay pās day

يا دنيا کی خو نيزي ده
پر افق يې انعکاس دی

yā dunyā ki xūnrizi da
pər ofūq ye insikās day

یہ ، شفق ، کوہستان دی
را چا پپرہ پر آسمان دی

ya, šafāq da kohestān day
rāčāpéra pər asmān day

دی شفق کی ستوری شکاری
کہ صدف دی سرہ دیاب کی

de šafāq ki stūri škāri
ka sadāf di srə daryāb ki

یا حس زدہ ، شاعر دی
چی ددوب سوی پہ خوناب کی

yā hasās srə də šasīr day
či dūb səway pə xūnāb ki

یا تیم دی او بگی خا ختی
دی ہر پسر پدب کی

yā yatīm day ūski cācē
dāde dāhar pā selāb ki

که سپین غائب دی خُلبه کی
دمجوبی پسره خو له کی

ka spin gās di jāledā ki
dā mahbūbi pā sra acula ki

دا پر غونو اوریج نه ده
دود سو جگ له کوهستانه

dā pā grūnū oryāj nā dā
dūd sū jāg la kōhestāna

یا سپری پانی تاریخ دی
چی قصی کمری له بامیان

yā speré pāni tārix day
či qasé kīri la bāmyāna

یا خوگرد زموږ پښو دی

چی باج خلی له آسمانه

yā xū garō zumūz də pso day
či baj áxli la asmāna

داچی شنی د کی و لی دی
دا سمان د رخ خولی دی

dā či šne dāki walé di
də asmān də mæx xwle di

لنسی

تہ بختوری سوداگرہ
چی مر غاری خرخوی شہری خالونہ

tə baxtawār ye sawdāgāra
či marǧalāri xarcawé šmeré xālūna

ما داسمان سپینہ سپونہ کی

چی دجانان پر کیری تل ولاں یلہ

mā də asmān spīna spozmāy ke
či də jānān pər kizdāy təl walāra yāna

سپيني ڪوتڙي ڪندڙ والڳ سي
زما يا دين جي دڪين دي بند شالو
spini kote di kandwale si
zmā yādizi da kizdāy ʒa šamālūna
ڪردين ڪري گود رتہ راسہ
ڙ بہ منگی پہ لپو ورو- ورو ڳو
ka didān kre gūdār ta rāsa
za ba mangāy pa lōpū wrō-wrō ʒa kawāma
گود رتہ ڇم راسہ ڳو
يو شپہ بہ دي پہ بند ڙ و ويٺو
gūdār ta jam rāpasé rāsa
yawā šebā ba di pa ʒa zra wawināma
خولہ بہ دخلی پہ رضا درکم
منگی مي ولي بنوروي لندہ دي ڳو
xcwla ba ʒa xcday pa razā dār kam
mangāy mi wāli sorawé landā di kūrāma

خومره به بنه وي

cúmra bæ şə wi

چې په سپين مخ دې زلفې خورې وي
سترگې دې تورې شونډې لاسې وي

če pə spin məx de zəffe xwaré wi

stárge de tóre šúnde de sre wi

زه يم او ته يې ناز و نخرې وي

خومره به بنه وي، خومره به بنه وي

zə yəm aw tə ye nāzo naxré wi

cúmra bæ şə wi, cúmra bæ şə wi

چې زه حيا کړم او ته شوخي کړې

زه جرئت نه کړم خو ته مستي کړې

če zə hāyá Kṛəm aw tə šoxí Kṛe

zə jurát nə Kṛəm xu tə mastí Kṛe

شې مهربانه او دلداري کرې
خومر به بند وي ، خومر به بند وي

še mehrabāna aw deldāri Kṛe

cúmra bə šə wi, cúmra bə šə wi

چې مې حياشي لېر غوندي لري
زه درنې دې شم ته وايي لري

če me hayā šī laṣ ḡūnde lāre

zə dər nezdé šəm tə wāye lāre

زه ته شروع کړم. د عشق سندارې
خومر به بند وي ، خومر به بند وي

dər tə šuró Kṛəm də sīšq sandāre

cúmra bə šə wi, cúmra bə šə wi

چې ستا پدغا به وي امپلونه
زه دې وړيل كې نه دم گلونه

če stā pə ḡāra wi amelūna

zə de warbāl ke zdāma gulūna

ته راته وايي دزره حالونه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə rāta wāye də zrə hālūn a
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي درته وایم په مایي گرانه

له ټول عالمه له درست جهاننه

če dərta wāyəm pə mā ye grāna
lə ʔol sālāma lə drəst ja hāna

ته وايي نه يم دومره ارزانه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə wāye nə yəm dūmra arzāna
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي شم بپخوده او هرڅه وایم

د پوره دې زياتره له حده ستایم

če šəm bəxcūda aw hārca wāyəm
dəra de zyāta lə hāda stāyəm

ته راته واي چي زه خوستايم
خومره به بندروي، خومره به بندروي

ta rāta wāye če zə xū stāyām
cūmra bə šə wi, cūmra bə šə wi

لنبي

دنجلی تي ترمي لاس ورو

دغرخنی په خپي يې وو هل توپونه

da njaláy ti ta mi lās wāruwā

da ġarcanáy pa cer ye wāwā hal topūna

دنجلی درې شپه مزه کړي

تنگي پايڅې زړي پښې ولږگامونه

da njaláy dre šāya mazá k̄ri

tāngi pāyčé žrī paṇé wāwā ġāmūna

چي خوله مي خودې صرفه پرې کړه

شکره نه ده چي په تول به که سينه

či xwla mi xwre sarfá pre mákwa
šakára náda či pa tol ba káma sína

سبابه بیاکدی بارینی

ددبنت گلان به ستالنه بویوینه

sabá ba byā kádi bārízē

da dašt gulán ba stā lamána būyawína

چی دوصال دپیالو وپش و

زه په خنخیر د خیل قسمت تهری و مه

či da wísal da pyālō weš wū

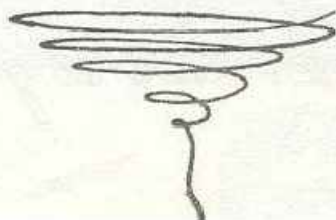
za pa jānjír da xpal qasmát tarále wáma

که دی دیدن زما په کاری

سپونمی ته گوره زه پر بام ولاړه یمه

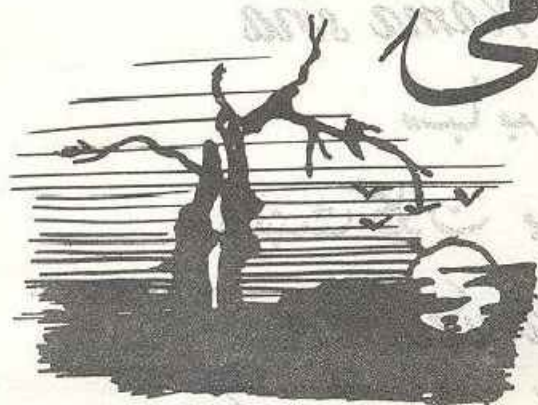
ká di didán zumá pa kār wí

spozmáý ta góra za par bām walára yáma

Spozmaý

سپوڙمى

د آسمان لويه دنيا كي
تر سپوږمى سينكلي پيا

*Da asmān lōya dunyā ki
ta spozmaý skwale zebā ye*

رنگ الوقي گون زرده
تر ویشتي پوزه چايي

*wang alwūte gūnā zārda
ta wistāle pə zra čā ye*

جورده مانغوندي غمجنه
خوڪ دي نستريك تنه اي

*Jōra mā gūndi ġamjāna
cok di nāsta yak tanhā ye*

داترو وایله مینین
خرد سوئی نازیندین

rāta wāwāya la mīnī
ca dar sāwi nāzanīnī

لاهلانده سره بنورین
په شپه هر جای کی ولارین

lālahānda sarā sōre

pa špa har jāy ki walāra

محبت یو په زریه سوی
داسره کبینه سوی دواره

muhabāt yū pa zra sāwi

rāsa ksenū sarā dawāra

زه به تاته زرگی تش کرم
تروماته لاس تر غاره

za ba tāta zirgāy taš kram

ta wamāta lās tar gāra

غرمیننی بہ نیمی کرو
پدیوازی سومر ڈارہ

ġam da mīni ba nimāy krū
Pa yawāzi sar mažāra

بناستری پگلالی بی
داسمان پغلہ غلی بی

sāyistā ye gulāy ye

da asmān pēgla njalāy ye

لکراوس جی بی پخواہم
دینوہر خای ملر وے

lāka as ci ye paxwā ham

da mayānū hāyāy mla we

خوار عنون کہ پسارا و
تر مسر و رسو وے

xwān majrūn ka par sārā wū

ta ham sāma wār sarā we

دشیرینی حال دی ولید

دفرہار پنم کی تروی

da širīni hāl di wāliḍ

da farhād pa ġam ki ta we

چی بہ راز مینی خپور

دھند مجلس دیوے

či ba rāz da mīni xpor wū

da haġā majlās dewā we

مقتولان عشق لیدل تا

پرور۔ دردی پز زرتا

maqtulān da sišq lidāl tā

pa wro wro ba pre žarāl tā

وفادارہ معشوقی

دعاشق دردی توتی

wafādāra masšūqā ye

da sāsūq da zra totā ye

لنسی

طالب خدای که به طای
پر کتاب پروت پی یادوی شنکی خالونه

taléba xodāy kha ba mulā se
par Kitāb prot ye yādawé šinkī xālūna
طالب روزی کت کتابت

ستاد کتاب ترا شود پردی ز ماخالونه
tāléba rūnd se Kitāb kat kha
stā da Kitāb tar hāšó der di zmā xālūna

داسه دغان نوکی پر پروده
نوکی ز ماته سپینه خوله به د کومه

rāsa da xān nokarī prézda
nokār zumā sa spīna xwla ba dar kaxāma

تینگ می مه نینه په غمبز لکړ
سبا په بوی د لونگیږ د حنښه حینه

tinga me ma nisá pa ghez ki
sabá babūy da lawangin dar cāca jīna
خلک په چول لکړ تال کړی

زه د شنا تر سینی لاندی تالا سومه

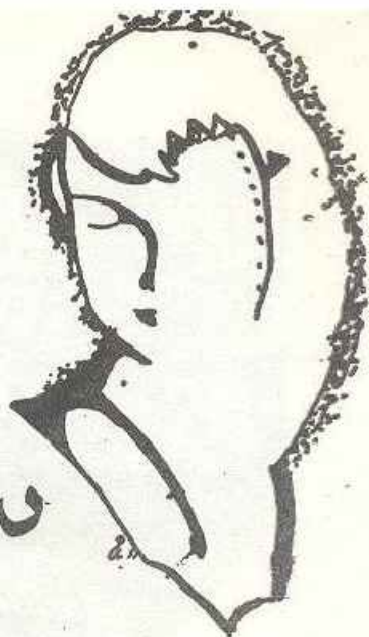
xálati pa čol ki tālá kīzi

za da āšnā tar siné lāndi tālá swáma

یو وار تینگ په غمبز را
چی د تهر روپی در گدی و دی کومه

yaw wāri tinga pa ghez rāsa

či da tatār rūpāy di gādi wādi kīwāma

ساقی آغاس

ساقی چراتہ کاسہ نیمہ شراب لری کہ نہ؟
پہ خواکبندی چراتہ چنگ ویا بابلن کفر؟

sāqī čarta kāsá nīma šarāb laré ka na?

pa xwā kse čarta čāngū yā rabāb laré ka na?

ثواب دزاہد انوملایانو شہ نصیب
رند انوتہ رنگیر خونک عذاب لری کفر؟

sawāb da zāhadānū mulāyānū ša nasīb

rindānū ta rangīn gūnde sawāb laré ka na?

مسبحہ! دامہ چچا تہ مریار خوبے
دارو چرتہ دسویاز راکبابلن کفر نہ؟

masīha, dā manāma če ta māri rağawé

dārū čarta da sāwi zra kabāb laré ka na?

چي مستو تو مباح کاندي ڀر ميون ميبيدل
اوسر وايه ملاحان لايچ ڪتاب لرن ڪرند؟

če mástú to mabáh Kāndi ڀa máyú lambedál
as uéya mulájāna če Katab lare Ka na?

راغلي ڀر داخيل دنيا ڀي لاهي ڪوم
ديخس ڪي خرقه لاهي ڀر شراب لرن ڪرند؟

rāgāley yam. dā xpāla dūnyāgāy lāhū Kāwām

de xum Kse ca qatrā nima šarāb, lare Kana?

دگن جي عنزي ده اوچي شوندي ڀي ڊگهل
راواروه ساقي خرمي ناب لرن ڪرند؟

da xum be szatí da uče šūnde da ajmāl

rēwārawa sāqí ca may nāb lare Ka na?

Σποζμάγυ Σπιονί

Σπιονί μί δλορ ρορ ράσα σποϊπέ σποϊπέ
σπίνε ρνάπε λούι ρσποχούρεπε χούρεπε

spozmágy da lwáru ġro da pása swayedá swayedá
spína ranā pa lūyū dāsto awaredá awaredá

ωζμί ρκλόλε ετρο νόσι
σπί ρσπίνולה άζονόσι

wazmé da gúlū la satrúnū sará
špe da španó la āwāzúnū sará

νσπί ρμίολε άμο νόσι
ζμάπε λάσοκσπί χούσι ونه رگناه اجول
توبه وه ماته

našé da máyo la jāmúnū sará

zmā pa lāsó kse janjirúna da guná ačawál
tobá wa máta

زه دانشي له پيچي تابه او شتم او شتم
دادمچلو له گرميو تاو پيد تاو پيد ه

za da našé la pičo tába awustám awustám

dā da mačáko la garmáyū tāwedá tāwedá

ماله عصيان او گنا هولونوسوه

دي له مستي او هوسونوسوه

mā la sasyan aw gunāhūnū sará

de la mastáy aw hawasūnū sará

ساقی له دکو گیل سونوسوه

لاخي دميني دوف او د مستي کولي

خیا ویده وه

sāqí la dákū gilāsūnū sará

lāfe da míne da wafá aw da mastáy kawále

hayá widá wa

Σ ۵۰

دائستی کی زوالہ غیبی زنگیدہ زنگیدہ

زہ پہ ہو سہ او پہ گناہ کی دویدم دویدم

dā pa mastāy ki zmā la ġīze rangedā rangedā

za pa hawās aw pa ġunā ki dūbedām dūbedām

لہ تجی یو تجی یو ام ما لوفوسیہ

لہ سبکو سبکو عند ابو لوفوسیہ

la tázyū tázyū armānūnū sará

la škúlū škúlū sazābūnū sará

د زلمیتوب لہ کرا و فوسیہ

د سبکو وون زنادستی پردہ و خیلہ

میندر سواستوہ

da zalmitób la karāwūnū sará

da sabāwūn ranā da satar pardá wácirala

mína ruswá šwa

مش mahšar

مشخرد را خد محشردی عکله سوچی اسمان سوچی
خم له اونه سون چوی پیاله سوچی مستان سوچی

šáyxá márxá mahšár day mjáka swáji asmán swáji
xum la óra sará čáwi pyálá swáji mastán swáji

دسکرتو مجرونه د سینو گراب ته لوی پوی
په د وین خکی پای کو بی ده خپه سوچی توفان سوچی

da skarwátū majmarūna da sinó gardáb ta lwíz i
pa dozáax kú pāykóbí da capá swáji tofán swáji

د سوماله خمه اخلی د جمشید په جام جامونه
د زردشت لخوا د واریست خرقه پوشر زاهدان سوچی

da somá la xúma áxli da jamšéd pa jam jamūna
da zardāšt lahad or wāxist xarqapōš zahīdān swáji

مهارت د عمر غواري په مجلسي و رگه يدي
ديخوړند انوخاى دى سست مذهب اوليان سوجي

mahārāt da sūmar ġwārī pa majlās čī wargadīzi
da paxó mindānū jāy day sust mazháb aw imān swāji

بد مستي ده هيا هو دى تونې سر پر سر ماتېرې
چيغې وړغلي عراب ته توبه سوخي شينخان سوجي

badmasti da hayāhūy day tobé sar par sar mātizī
čīgi wārgle mīkrāb ta tobá swāji šayacān swāji

دامسلك دخرابات دى په هر خم كې خرابې دي
حريفان پكېنې غرقيرې ساقې سوخي زندان سوجي

dā maslāk da xarābāt day pa har xam kī xarābāyedi
harifān pakšé ġarqīzi sāqī swāji mindān swāji

دمطرب شهبان په لاس دى احساس نغمې پر سر كړې
عقل فكر او اخيستی اپلاتون اولقان سوجي

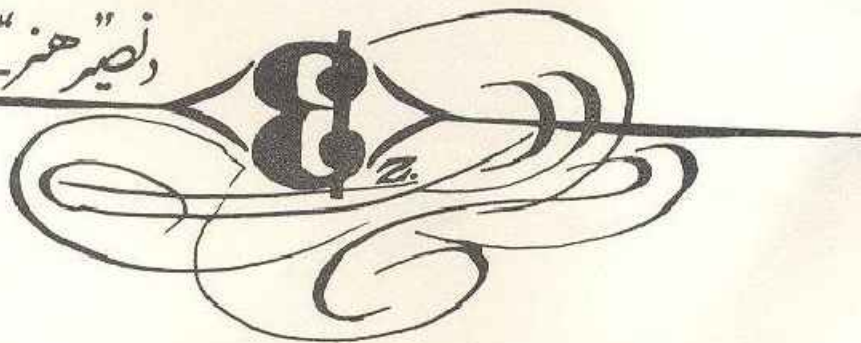
da mutrib šahbāz pa lās day da ihsās naġmāye sra kra
sāqal fikir or axīstay aplātūn aw luqmān swāji

عقل لاره وركه كره دجنون ندير جي ته لوپن جي
دجنون فكر سلطان دي دانا سوچي نادان سوچي

sāqal lāra wrākka kāre da junūn ġīzi ta lwīzi
da majnūn fikar sultān day dānā swāji nādān swāji

پاکی

د نصیر حسن - پستون پر خط

دكتور عبدالحكيم هلالى
دكتور مؤلف

DR. ABDUL HAKIM HELALI

PASHTO PHONEMIC

ALPHABET

Pashto Academy

KABUL, 1976

Government Printing House

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**